

Preguem que sia aquest Pi l'arbre sagrat de la Pàtria

Verdaguer va publicar, l'any 1888, el poema sobre El Pi de les tres branques

L'atemptat contra el Pi, de serrar-li una de les branques, ha servit per tornar a parlar abastament d'aquest símbol de la unitat idiomàtica dels Països Catalans.

Els Inicis

El Berguedà fou visitat per Verdaguer dues vegades, la primera el setembre de 1887 (1), quan va sojornar al santuari de Queralt, des d'on baixaria fins a Campllong per contemplar el Pi. Aquest mateix any Francesc Muns havia publicat dos articles sobre el Pi a la revista *La Hormiga de Oro* i a la *Il·lustració Catalana*. La segona visita a Berga fou pel 1901 per presidir el Certamen Literari; en el seu discurs va tornar a consagrar-lo com l'arbre de la Pàtria. L'any 1888 ja havia publicat el poema al llibre *Pàtria* (2).

Fins aleshores només era un arbre monumental, un símbol religiós de la Santíssima Trinitat. L'any 1746 el bisbe de Solsona Mezquia va atorgar 40 dies de perdó per resar 3 credos sota el Pi.

Verdaguer

Mossèn Cinto va transformar-lo en el símbol de la unitat de tots els Països Catalans en fer passar Jaume, encara infant, pel Pi i fer-li tenir el somni dels seus tres futurs reialmes: Catalunya, València i Mallorca. És més que evident que sense Verdaguer, res de la simbologia catalanista del Pi mai no haguera existit. Fou ell qui va crear el mite, el va consolidar i el va deixar establert abans de morir.

El 6 de juny de 1901 la revista *Joventut* reivindica el Pi com a símbol nacionalista. Mossèn Cinto en el discurs del Certamen literari de Berga de 24 de juny de 1901, digué *...Ara que la festa de l'arbre es fa de moda en moltes ciutats i viles, tant de bo que*

un dia pròxim los catalans de ponent, los de llevant i els de migdia puguem celebrar ab vosaltres joiosament i solemnement la gran festa de l'arbre de Catalunya... Mostrau-lo a propis i a estranys, i digau-los a tots, ben alt, que a Catalunya l'arbre de la Pàtria és venturosament l'arbre de la Fe, i que l'arbre de la Fe és l'Arbre de la Pàtria... (3).

El Pi, mutilat el dimarts 13 de maig de 2014.
FOTO LLUIS MINOVES PUJOLS

Comença l'ús polític del Pi, el 1906, i Gassol consagra el Pi Jove el 1921

L'any 1906 –Mn. Cinto havia mort a l'any 1901–, la Solidaritat Catalana va fer servir la imatge del Pi com a emblema de les aspiracions de llibertat nacional amb segells, càntirs, medalles... Fou al l'any 1921, quan després d'unes eleccions a diputats per la Mancomunitat de Catalunya, els elegits de la Lliga –que van guanyar-les espectacularment– van fer un Aplec sota el vell Pi, per sant Jaume. Van pujar a Campllong polítics com : Ventura Gassol o Ferran Valls i Taverner. Gassol va consagrar al Pi Jove com l'hereu del vell Pi ja mort (havia deixat de viure cap allà l'any 1913). Gassol va dir *...no ha vist la reparació dels oprobis fets a la pàtria, ja ho veurà el seu hereu, l'altre Pi de les Tres Branques que ha nascut més enllà de la muntanya. ...que Déu és amb nosaltres i en la nostra causa* i va demanar a Sansalvador, propietari aleshores del Pla de Campllong, que, com fou cedit (4) a la Unió Catalanista el Pi de les Tres Branques Vell, ara ell cedeixi el petit a la Mancomunitat de Catalunya... i que la Federació de Joventuts del Districte (electoral de Berga) demani a la Mancomunitat que en faci la consagració solemne: *...aquell dia dansant al volt del Pi petit l'hi cantaren amb en Maragall: Pluja, sol, davalla –els xics es fan grans– amunt jovenalla. El dia del nostre alliberament fent una sardana al volt del Pi major mort florirà de bell nou a semblança d'aquests bastons secs que Déu feia florir a les mans dels vells patriarques en senyal de la*

La branca centenària s'ha traslladat a un lloc segur a l'espera que els tècnics de la Generalitat i la Diputació trobin la manera de restituir-la. El Pi es mort des del 1913 però es mantenia dempeus, resistent fins ara a moltes bretolades de menors conseqüències. FOTO LLUIS MINOVES PUJOLS

seva virtut. I que si no, en faran una foguera a dalt del Cim d'Estela, i el que ara són tres soques mortes seran tres columnes de foc vives que abrindaran el cel de la pàtria..

El diputat Valls i Taberner demana l'estat Català sota el Pi

Ferran Valls i Taberner, aleshores un polític de la Lliga Regionalista, diputat provincial a la Mancomunitat per Berga, en el seu parlament al Pi va agrair els qui al districte de Berga havien atorgat la confiança ... Aquest aplec vora el Pi de les Tres Branques no representa sols la celebració d'una victòria electoral, episodi circumstancial en la batalla constant per Catalunya, si no que principalment és una festa simbòlica, plena d'espiritualitat. Les tres branques del Pi son símbol de la Fe, de l'Esperança, i de la Caritat, que es amor, Fe en Déu i en la justícia de la nostra causa, que per tal com es causa llegítima i nobilíssima la defensem ardentment. ... l'amor a Catalunya devem matisar-lo amb un sentit d'universalitat i d'immortalitat. El sentiment catalanista no és d'odi, ni d'exclusivisme localista i actualista, sinó d'Amor i de solidaritat; no és negatiu ni pessimista, si no afirmatiu, constructiu i optimista.. i va concloure: .. treballem per la reconstrucció interna de Catalunya. Dintre de la Mancomunitat, que representa un inici d'Estat Català... els diputats electes confortats amb la vostra adhesió... treballarem amb gran delit en la tasca d'estructuració i rehabilitació moral i material de Catalunya.

Valls i Taberner, després de la guerra civil de 1936 –1939, es va convertir en un aferrissat franquista, atacà durament el catalanisme que havia defensat tan ardidament en la seva joventut. En el seu discurs va parlar d'Estat Català abans

de la fundació d'aquesta organització per Francesc Macià. Valls va publicar l'article, La Falsa Ruta, a La Vanguardia Española el 15 de febrer de 1939, recollit en el llibre "Reafirmación Espiritual de España" ,(5) on diu ...Cataluña ha seguido una falsa ruta y ha llegado en gran parte a ser víctima de su propio extravío. Esa falsa ruta ha sido el nacionalismo catalanista... lo que creo mi deber en señalar, en este momento de salvación, es que uno de los factores de subversión ha sido el catalanismo político....

L'any 1980

L'any 1980 es va convocar, per l'Ajuntament de Berga, la Diada Nacionalista del Pi de les Tres Branques, només al Pi Vell, ja mort, en comptes de fer alguns dels actes al Pi Jove con ja havia demanat Ventura Gassol a l'any 1921. Un canvi important fou que passà a ser d'un Aplec –amb allò que això comporta– a ser una Diada Nacionalista, amb totes les seves conseqüències.

Les primeres Diades es farien per Sant Jaume com a la de 1921, mentre va ser dia festiu a Catalunya; després, la celebració passaria a fer-se el tercer diumenge de juliol. Però fou l'any següent, el 1981, quan a l'1 de setembre El Periódico deia: "Actuación penal para el acto nacionalista de Berga, diligencias del Juez por la Diada del Pi ". Després vindria un llarg procés judicial de tres anys pels oradors. El Pi o millor els actes del Pi sortiren massa sovint ala mitjans de comunicació pels discursos i estralls de "estrafolaris" (6), així com per atemptant amb pintures feixistes, o el que fou molt més greu, l'intent de fer la corretgeta (tallar l'escorça d'un arbre per

impedir que la saba circuli) com la que li va fer al Pi Jove.

Conclusió

Sense el poema de mossèn Cinto, el Pi no haguera esdevingut mai un símbol polític o un mite literari per defensar la unitat lingüística dels Països Catalans: el Rosselló, Capcir, Vallespir, Fenolleda i Alta Cerdanya (sota domini francès); la Franja de Ponent a l'Aragó, Catalunya, País Valencià, Illes Balears, Carxe (a Múrcia) sota domini espanyol; Andorra i la Ciutat de l'Alguer a Itàlia.

Els berguedans tenim l'honor i el deure de defensar el vell Pi ja mort, i intentar de protegir el Pi jove dels bàrbars iconoclastes anticatalans. Poden fer caure una branca, pintar simbologia falangista al Pi, fer-li la corretgeta, però la voluntat d'un poble de voler ser lliure i normal no podran mai destruir-la. El poema de Verdaguier està per sobre de tot.

Notes

- (1) Felipó, R., Mossèn Cinto i el Pi de les Tres Branques, El Mèdol, Tarragona, 2003.
- (2) Pàtria, Verdaguier, J., Barcelona, 1888.
- (3) Felipó, R., a L'Erol numero 72.
- (4) Mai es va fer la cessió notaria i posterior inscripció al Registre de la Propietat de Berga de cap dels dos pins, per tant avui a l'any 2014 segueixen sent de propietat privada.
- (5) Valls i Taberner, F., REAFIRMACIÓN ESPIRITUAL DE ESPAÑA, Barcelona, 1939.
- (6) Bentanachs i Chalaux, F., Memòries d'un rebel: records d'un exmilitant de Terra Lliure, Editorial Llibres de l'Índex, Barcelona, 2003.

Ramon Felipó Oriol